

یک نکته و یک آیه در مورد ابتلائات مؤمنین

مقدمه ابتدا یادآوری می‌کنم که منظور من از «بلا» و «ابتلا» - در این نوشته - الزاماً بلاهای طبیعی نیست. بلکه منظورم همه انواع مشکلات خاصی است که مؤمنین به آنها گرفتار می‌شوند.

* مقدمه ابتدا یادآوری می‌کنم که منظور من از «بلا» و «ابتلا»؛ در این نوشته - الزاماً بلاهای طبیعی نیست. بلکه منظورم همه انواع مشکلات خاصی است که مؤمنین به آنها گرفتار می‌شوند. با توجه به اینکه همیشه بعد از رخ دادن بلاهای طبیعی و گرفتار شدن عده‌ای از هموطنان، افرادی یافت می‌شوند که احتمالاً با انگیزه ایجاد انحراف در اذهان مردم مسائلی را مطرح می‌کنند و ... در اینجا دو نکته را بررسی می‌کنم. قبل از هرچیز باید با صراحت عرض کنم: «بلا» قطعاً چنین نیست که هرکس گرفتار شود، حتماً باید گمان کنیم که خدا او را تنبیه کرده است. زیرا؛ گرفتاری‌های انسان، دلایل گوناگونی دارد، مانند قانون علیت و نتیجه فحری رفتار خود انسان، مثل درست رانندگی نکردن و احیاناً به زندان یا تخت بیمارستان و ... افتادن و مثل میخ کشیدن با دندان ... این موارد تابع قانون علیت است. و نیز مانند: امتحان الهی، مخصوصاً برای کسانی که احیاناً در نظر خودشان دارای ایمان راسخی هستند و ... و نیز در بسیاری از موارد، گرفتاری‌های مؤمنین، کفاره خطاهای آنان است و موجب پاک شدن از گناهان خواهد شد.

و گاهی نیز مصائب به خاطر طغیان علیه عقل و یافته‌های عقلانی است و این همان است که از آن به بلا یاد می‌کنیم.

* نکته اول: «آیا گناه موجب گرفتاری می‌شود؟»

ثانیاً، چرا؟ ثالثاً، چرا بلاد کفر - که بسیاری از آنچه را مسلمانان حرام می‌دانند، بدون هیچ منعی انجام می‌دهند- گرفتار بلا نمی‌شوند؟

برای روشن شدن پاسخ این سوال لازم است چند مطلب به عنوان پیش‌زمینه بیان شود.

* 1- از مجموع آموزه‌های دینی اینطور فهمیده می‌شود که هیچ چیز نزد خداوند از عقل، تعقل، اندیشیدن و یافته‌های عقلانی انسان ارزشمندتر نیست «عقل»؛ (برخی از مستندات را در پاورقی بخوانید)

* 2- از آنجا که خداوند برای عقل انسانها ارزش ویژه‌ای دارد و فوق‌العاده‌ای است؛ اگر انسان عاقلی، عالماً و عامداً، خلاف باورهای عقلی خودش عمل کند، هیچ بعید نیست، خدائی را - که رایگان به او عقل داده -

به خشم بیاورد و اسباب تنبیه خود را فراهم نماید.

* 3- اگر کسی با روش‌های عقلی، (مستقیم یا با واسطه) به حرام بودن چیزی پی ببرد و علیرغم باور عقلی خودش، به آن عمل کند، همان عقل حکم می‌کند که این کار، سرکشی در مقابل

شریف‌ترین مخلوق خدا (عقل) است و موجب خشم خدا و تنبیه انسان سرکش خواهد شد.

اما کسی که به هر دلیلی - جز کوتاهی خودش و عدم استفاده از عقل - نتوانسته ((با روش‌های عقلی)) حرام بودن چیزی را بپذیرد، اگر به آن عمل نماید، مرتکب امری که موجب خشم خدا باشد نشده است.

به همین دلیل، انتظار نداریم که خداوند غیر مسلمانانیکه عقلش (نه مستقیم و نه با واسطه) شرب خمر را حرام نمیداند، بخاطر ارتکاب آن، تنبیه نماید.

* یک مثال قرآنی از خواننده گرامی تقاضا می‌کنم دو آیه زیر (94 و 95 سوره شریفه اعراف) را با دقت ملاحظه بفرمائید.

و ما أرسلنا فی قریةٍ من نبیٍّ إلا أخذنا أهلها بالأساء والضرء لعلهم یضرعون (94)

و در هیچ شهری پیامبری نفرستادیم مگر آنکه مردمش را به سختی و رنج دچار کردیم شاید (فقط در مقابل خدا) به

تضرع درآیند (94)

ثم بدلنا مکان السینة الحسنة حتی عَفَوْا وَقَالُوا قَدْ مَسَّ آبَاءَنَا الضَّرَّاءُ وَالسَّرَّاءُ فَأَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا یَشْعُرُونَ (95)

آنگاه (پس از تضرع در مقابل خدا) به جای بدی [بأسا و ضراء] نیکی قرار دادیم تا جائیکه سختی‌ها را فراموش کردند و گفتند پدران ما سختی‌ها را کشیده‌اند!! پس در حالی که بی خبر بودند بناگاه آنان را گرفتیم

(95)

* احتمالاً منظور آیه فوق این است که؛ این افراد غفلت‌زده، با وجود اینکه می‌دانند برای آنچه در اختیار دارند، رنج‌های فراوانی کشیده شده، اما برعلیه دانسته‌های خود - که نتیجه تعقل است - سرکشی

نموده و سرکشی می‌کنند و می‌گویند: «حالا پدران ما رنج‌های کشیده‌اند!!»

آیه فوق می‌فرماید: با این رفتارهای طغیانگرانه، خداوند، ناگهان آنان را درحالی که در غفلت هستند گرفتار می‌کند ... و این یعنی مجازات طغیان علیه عقل.

* پاورقی‌ها: «بلا»؛ برای مزید اطلاع خواننده گرامی، نسبت به جایگاه عقل در آموزه‌های اسلامی، هشت روایت

زیر را تقدیم می‌کنم؛ zwnj& می‌کنم.

1/1 = عقل ستون انسانیت

امام صادق علیه‌السلام؛ rlm& : دعامة الانسان العقل = ستون انسانیت، عقل است

[کافی، ج 1، ص 25]

2/1 = دوايم آدمیت به تعقل است

قال رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم : قوام المرء عقله ، ولا دين لمن لا عقل له = دوام آدمی

به خرد اوست و کسی که خرد ندارد دین ندارد . [روضه الواعظین : 9 + منتخب میزان الحکمة : 390]

3/1 = چیزی برتر از خرد وجود ندارد

امام کاظم علیه‌السلام؛ rlm& : ما قسیم بين العباد افضل من العقل = میان بندگان چیزی برتر از خرد تقسیم

نشده؛ rlm& است .

[تحف العقول : 397 + منتخب میزان الحکمة : 390]

4/1 = برابری بی‌خرد با بی‌دین

امام رضا علیه‌السلام؛ rlm& : ... لا دين لمن لا عقل له = کسی که خرد ندارد دین ندارد

[تحف العقول : 54 + منتخب میزان الحکمة : 392]

5/1 = همسنگ انبیاء و ائمه(ع)

امام کاظم علیه‌السلام؛ rlm& :

ان لله؛ rlm& : حجة ظاهرة، وحجة باطنة ، فأما الظاهرة فالرسول والأنبياء والأئمة عليهم السلام ،

وأما الباطنة فالعقول . خداوند بر مردمان دو حجت دارد : حجتی بیرونی و حجتی درونی . حجت بیرونی ، همان فرستادگان و پیامبران و امامان

علیهم؛ rlm& : همان خردها .

[الکافی : 1 / 16 / 12 + منتخب میزان الحکمة : 392]

6/1 = بهترین عبادت

امام علی علیه‌السلام؛ rlm& :

ما عباد الله؛ rlm& : بشی؛ rlm& : افضل من العقل ... = خداوند با چیزی بهتر از عقل عبادت نشده است

[کافی، ج 1، ص 18]

7/1 = ریشه دینداری و صداقت است

امام کاظم علیه‌السلام؛ rlm& : كما لا يقوم الجسد الا بالنفس الحية فكذلك لا يقوم الدين الا بالنية الصادقة و لا تثبت

النية الصادقة الا بالعقل؛

همان گونه که قوام جسم، تنها به جان زنده است، قوام دینداری هم تنها به نیت پاک است و نیت پاک، جز با عقل

حاصل نمی‌شود؛ rlm&؛

[تحف العقول، ص 396]

8/1 = از آفت‌های عقل و تعقل

امام علی علیه‌السلام یکی از آفت‌های عقل و تعقل را؛ rlm& : طمع؛ rlm& : معرفی می‌فرماید :

أكثر مصارع العقول تحت بروق المطامع = قربانگاه عقلها غالبا در پرتو طمع ها است.

[نهج البلاغه، ص 507]

پاورقی؛ rlm& 2؛

منظور از باور عقلی مستقیم اینست که شخص، خودش بدون نیاز به هیچ واسطه‌ای با آزمایش‌های

تجربی متوجه نارضایتی خداوند نسبت به موضوعی شده باشد (مثل ضرر زدن به بدن خودش، که خیلی زود نتیجه آن را

می‌بیند؛ zwnj&)

منظور از باور عقلی غیر مستقیم این است که شخصی - با دلایل عقلی مختلف - به انسان دیگری چنان اعتماد دارد که

آنچه را او اعلان می‌کند، مانند این است که خودش دیده است (مثل اعتماد به انبیا و ائمه؛ rlm&)

پس اگر اکثر یا همه؛ zwnj& متخصیصین تشخیص صدق انتساب سخنی انبیا و ائمه(ع)، چیزی را اعلان کردند و او

((علیرغم اعتماد عقلی به معصومین؛ rlm&)) بخواهد با آن مخالف کند، طبیعی است که خلاف عقل خودش

عمل کرده و شایسته است که خداوند او را تنبیه کند.

* خدایا بخاطر همه سرکشی‌های؛ zwnj& که در مقابل دانسته‌های؛ zwnj& خود کرده ام، پناهی جز کرم خودت نمی

شناسم ، پس پناهم بده

نویسنده : رضا صابری خورزوقی